

Становище

**на дисертационния труд на доцент д-р Калоян Димитров Симеонов,
на тема**

СЪЗДАВАНЕ НА БАНКОВ СЪЮЗ В ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

за присъждане на научна степен

“Доктор на политическите науки”

3.3. Политически науки (Европеистика - Икономически изследвания на ЕС)

от доцент, д-р. Даниела Бобева

Институт за икономически изследвания при БАН

След вътрешната защита е представен значително подобрен и с нови допълнителни достойнства дисертационен труд. Сполучливо са добавени нови аргументи като до голяма степен са подсилени основните тези, още по-ярко се открояват несъмнените приноси на работата.

Актуалност: Докторатът е посветен на сравнително нова тема – малко изследвана в теорията и практиката. Едно от основните предимства е цялостното и детайлно изследване на процеса на формиране на съюза като са представени и различните виждания и кратиките на избраните подходи. Дисертационният труд не е апология на провежданите реформи, а откровен анализ на родената в дебат рамка на банковия съюз.

Дали за целите на теорията и политиката е навременен дисертационния труд? Несъмнено, твърде рано е за оценки от ефекта, тъй като съюзът беше създаден отскоро и все още не са сработили механизмите на неговото функциониране. Твърде рано е да се видят ползите и рисковете, но за България това е най-подходящото време да се работи по тази тема точно в момент когато са наеобходими сериозни научни аргументи и анализи за това дали, кога и при какви условия трябва да се присъединим към банковия съюз. Докторската дисертация в значителната си част е опит за оценка на евентуалното въздействие, което би оказало членството върху банковия сектор и финансовия като цяло. Теоретичната дискусия е

особено важна за вземането на добре обмислено политическо решение и в това отношение дисертационният труд изпълнява особено важна роля. Ако си послужим с примера за валутния съвет, който страната поддържа устойчиво вече деветнадесет години, икономиката „заплаща цената“ (лишаване от основните инструменти на паричната политика, ограничена гъвкавост и т.н.) , но не получава ползите (достъп до финансиране на банките от Европейската централна банка, от Европейския стабилизационен механизъм и т.н.). Изборът за членството в банковия съюз трябва да се направи така, че да се постигне баланс между разходите и ползите. Представеният анализ допринася съществено за изясняване на разходите и ползите.

Теоретичната база на създаването на банковия съюз до голяма степен изостана пред политиката и бързото ѝ въвеждане – нещо характерно за повечето реформи в плана „Де Ларозиер“. Липсата на цялостна теоретична база при концептуализирането на реформите във финансовия сектор на Европейския съюз се е отразила и върху дисертационния труд. В частта посветена на теорията вместо анализ на теоретични школи виждаме, че са анализирани по-скоро основните принципи, върху които се изгражда политиката за създаване на банковия съюз, възпроизвеждат се доклади на Европейската комисия и изказвания на официални лица. Кагота со говори банков съюз не „възникване“, а „създаване“ е по-точното определение на процеса – то беше предшествано от политически дебат, а не от задълбочена теоретична дискусия. Тази абдикация от теорията е проблем на самата теория, а не на политиката. Създава се впечатлението, че кризата „роди“ банковия съюз, заключение с което едва ли можем да се съгласим. Теорията за развитието на интеграционните процеси в ЕС вече предвиждаше създаването на нови интеграционни форми във финансовия сектор, но едва ли това щеше да стане в обозримо бъдеще без безпрецедентната стимулираща роля на кризата.

Все още в правната и институционална рамка на Банковия съюз има неясноти относно това как ще се прилага цялата нова рамка особено за страните извън еврозоната. Тези неясноти карат някои от страните извън еврозоната да преосмислят възможността за присъединяване към банковия съюз преди членството в еврозоната.

Интересът на България към присъединяване само за две години се промени три пъти и показва, че не толкова интегритета и обективните свързани с това процеси в единния пазар,

а по-скоро страхът от банкови кризи и ограничените ресурси на страната да се справи с тях тласкат към отказ от сувернитет и предоставяне на наднационалните европейски институции на дерогационни области като банковия надзор. В спокойни времена при финансова стабилност интересът към банковия съюз е по-слаб отколкото в кризисни ситуации.

Цели задачи, тези и методология: Авторът е насочил изследването си към постигането на две логично обвързани цели - да се изследва създаването на банковия съюз в неговата сложност, а от друга страна - възможностите и предизвикателствата, които той предоставя пред страните извън еврозоната. И докато първата цел се постига чрез едно задълбочено описание на процеса, то в реализирането на втората цел се експонират приносите на автора. Двете цели са определили и двустранност на основната теза – да се докаже, че създаването на банковия съюз е наложителна реформа в европейския финансов сектор като едно доизграждане на Икономическия и паричен съюз. Малко автори са се опитали да докажат, че дори и да не беше се разразила финансово-икономическата криза, банковият съюз пак щеше да бъде създаден, защото това е логичното развитие на ИПС. Тезите са добре обосновани на базата на прилагането на комплексна методология, в която преобладава правния анализ, отлично познаване на детайлите на банковия съюз и на механизмите на функциониране на европейската технология за взимане на решения. Спецификата на предмета на изследването обосновава и избраната методология, поради което едва ли е необходимо авторът да обосновава са непоходящи иконометрични методи.

Основни резултати: Авторът е успял да разгледа в цялост и динамика реформите във финансовия сектор в Европейския съюз в контекста на европейската интеграция и галванизиращата роля на последната финансово-икономическа криза. Разгърната е богатата аргументация за доказването на ролята на институционалното доизграждане като отговор на кризата и рисковете пред стабилността в бъдеще. Не случайно е подбрано и мотото на докторантурата, взаймствано от цитат на президента на Европейската централна банка - Марио Драги, за повече институционална интеграция като средство за защита на националната финансова стабилност. Категоричността на изводите, обаче не се ощетява от анализа на дискусиите и критиките към ставащото. Прехвърлянето на отговорност от

националните органи към европейски, би могло да подкопае отговорността на националните институции и да създаде проблеми от типа морален хазарт. Отнемането на суверенитет и прехвърлянето ѝ може да води до размита или недостатъчна отговорност.

Изборът на комплексен подход при анализа на банковия съюз също е сполучлив, тъй като всяка от предприетите реформи има отражение върху банковия съюз, включително анализът на предложенията за създаване на общ капиталов пазар.

Въпреки, че не споделяме авторската позиция за това, че страната трябва да се присъедини към банковия съюз преди да се присъедини към еврозоната, трябва да отчетем, че проблемът е коректно представен в целостта и сложността му. Едно доста арогантно интерпретиране на авторските заключения е, че в доктората надделява убеждението, че в България ние не можем сами да управляваме икономиката и финансовия си сектор, затова трябва да се присъединим към наднационален механизъм, който да работи вместо нас и за нас. Това, че режимът на валутен съвет в страната работи, не е подходящ пример за несправяне, а именно за справяне, защото поддържането изисква много жертви и много отговорност в икономически и социален план. Трябва да се вземе предвид и, че и други страни (Естония), които едва ли могат да се обвинят в неспособност да управляват икономиката си, също преминаха през режима на валутен съвет.

Несъмнен принос на автора е, че разглежда присъединяването към банковия съюз в контекста и на политиките на другите страни извън еврозоната, като се отчитат важни фактори като например резултатите от оценката на активите на банките. Въпросът е, ако това упражнение докаже, че банките са стабилни и добре регулирани, какви биха били тогава аргументите за присъединяване към банковия съюз? Едва ли трябва да ни изненадва заключението на автора, че ще надделее политическото решение, защото той поставя в основата на теорията си интеграционния процес и в повечето случаи не краткосрочните ползи и рискове, а дългосрочните цели трябва да определят решенията.

Заключение:

В заключение считам, че дисертационният труд отговаря на изискванията, съдържа значими приноси както за развитието на теорията в тази област, така и за политиката в

регулирането на банковия сектор. Оценявайки високо достойнствата на дисертационния труд подкрепям вземането на решение от научното жури за присъждане на научна степен “Доктор на политическите науки” на доцент д-р Калоян Симеонов.

Дата: 9 май 2016

Автор на становището:

Доцент, д-р Даниела Бобева